

СТАНОВИЩЕ

По конкурс за „професор” по професионално направление 3.8. Икономика (икономика и управление по отрасли – туризъм), обявен от СУ ”Св.Кл.Охридски”, Стопански факултет в ДВ, бр. 58 от 26.07.2016 г.

От
Проф.дгн Мария Стаматова Воденска, катедра „География на туризма”, СУ
„Св.Кл.Охридски”

I. Общи положения

По обявения от СФ, СУ „Св.Кл.Охридски” в ДВ, бр. 58 от 26.07.2016 г. конкурс за редовен професор по професионално направление 3.8. Икономика (икономика и управление по отрасли – туризъм) документи са подадени от един кандидат – доц. дикн Соня Варадинова Милева-Божанова, редовен преподавател в катедра „Икономика и управление по отрасли” на СФ.

В конкурса доц. Милева участва с 46 научни публикации, включващи 7 монографии, 4 студии, 13 научни статии, 19 публикувани научни доклада, 3 учебника. Представени са и 3 публикувани научно-приложни разработки. Трябва да се отбележи, че научната продукция на кандидата за професор е значително по-обемна (102 заглавия). Общият обем на представените за рецензиране научни трудове възлиза на 1 310 стр. Само 16 от публикациите са в съавторство, за които са представени съответните разделителни протоколи. На чужд език са 18 публикации.

Исклучително активна е обществената и научна дейност на доц. дикн Соня Милева, свързана с различни научни, професионални и други организации, имащи отношение към туризма. Трябва да се отбележи нейният изключително голям авторитет в туристическите среди извън сферата на нейната преподавателска дейност, за което свидетелстват и различните заемани от нея постове – в т.ч. като заместник председател на Българската камара за образование, наука и култура, експерт към Българска туристическа камара, Националния център за развитие на туризма и Института за иновационни практики в туризма. Участва в редица специализирани комисии, експертни съвети и работни групи.

Доц.С.Милева непрекъснато е повишавала квалификацията си в периода 2005-2015 година, като повече от проведените обучения са с чуждестранни лектори и организации.

Отговорен редактор е на списание “Science & Research” издавано от Българска камара за образование, наука и култура (БКОНК) и е член на редакционните колегии на изданията “Acta Universitatis Danubius – Economics към Университета “Danubius” (Румъния); ATLAS Business Tourism Conference (Португалия); The 2nd International

Entrepreneurship and Career Symposium” (2015) - MUĞLA SITKI KOÇMAN UNIVERSITY (Турция); 3rd Interdisciplinary Tourism Research Conference (Турция).

В периода 2008-2016 г. е изготвила четиринадесет рецензии на статии, подадени за публикуване в научните издания „International Journal of Tourism Research“, „Tourism Analysis: An Interdisciplinary Journal“, „EUROPEAN JOURNAL OF TOURISM RESEARCH“, Journal “Economic Alternatives” – УНСС.

Основната дейност на доц. дикн С.Милева е преподавателската. Тя е на редовен трудов договор в СУ „Св.Кл.Охридски“, където има над 17 години трудов стаж. Инициирала е и е участвал в разработването на учебни планове и програми за университетско обучение, в т.ч. е разработила електронен вариант на два лекционни курса. В рамките на програма Еразъм е изнасяла лекции във Финландия, Великобритания, Португалия. Университетските курсове, водени от доц. Милева през последните години са в много широк диапазон, както в бакалавърска, така и в магистърска степен, като се наблюдава тясна връзка между тях и научните ѝ интереси. През последните 4 години нейната годишна учебна натовареност надхвърля 1000 часа, а само аудиторната ѝ заетост е почти 3 пъти по-висока от изискуемия в СУ норматив. Преподава и в други факултети на СУ.

Прави впечатление, че доц.Милева е обезпечила повечето от четените от нея дисциплини с учебници и учебни помагала. Създала е своя научна школа в лицето на 6-ма успешно защитили докторанти и 1 в процес на обучение. Ръководител е на над 50 дипломни работи.

Трябва да бъде отбелязано участието на кандидата в 20 научно-изследователски, образователни, научно-приложни и бизнес проекти, на 7 от които като ръководител (в т.ч. 5 университетски проекта, 1 национален и 1 международен), а в други 13 проекта като експерт, в т.ч. 2 университетски, 7 национални и 4 международни.

Личните ми впечатления от доц.дикн Соня Милева са отлични. Според мен тя е високо ерудиран учен със значителни компетенции в много области на икономиката и туризма, високо отговорна е и притежава завидна работоспособност, която ѝ позволява умело да съчетава професионалните, обществените и личните си ангажименти.

II. Характеристика на научната продукция на кандидата

Представените за участие в конкурса от доц. дикн С.Милева публикации могат условно да бъдат класифицирани в следните научни направления:

1. Туристическо развитие и видове туризъм в България – 15 публикации (№№ 8, 11, 12, 16, 18, 19, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 37, 38, 39)

2. Туристически маркетинг и реклама (в т.ч. дейност на ТО и ТА) - 12 публикации (№№ 3, 6, 9, 10, 15, 16, 20, 24, 26, 27, 32, 35)
3. Туристическа политика и международен туризъм – 11 публикации (№№ 1, 2, 4, 5, 7, 13, 17, 23, 41, 44, 45)
4. Проблеми на обучението по туризъм – 7 публикации (№№ 16, 20, 21, 22, 25, 39, 43)
5. Иновации в туризма (вкл. е-туризъм) - 5 публикации (№№ 11, 28, 30, 42, 43)

Някои публикации (предимно учебници) остават извън посочените научни направления, което по никакъв начин не намалява тяхната стойност (№№ 14, 44, 46).

Сборът от заглавията е по-голям от 46, тъй като някои от публикациите могат да бъдат отнесени към повече от едно научни направления.

Практическата значимост и полезност на резултатите от изследванията в представените направления се изразяват в това, че те са апробирани в процеса на практическата реализация на туристическата политика у нас във формата на: участие на автора в разработване на стратегически програмни документи в областта на туризма; нейни предложения за усъвършенстване на нормативната база на туризма; дългогодишното ѝ участие в управлението на основни неправителствени организации в областта на туризма у нас; активно участие във формите на публично-частното партньорство в туризма на национално и местно ниво и др.

От кандидата е представена справка и съответна документация за цитиранията на нейните публикации, които са на брой 194, при това 141 цитирания са на български език, а останалите са от чужди автори, в т.ч. 51 на английски, 1 на руски и 1 на македонски език.

III. Научни и научно-приложни приноси на кандидата

Основните приноси в трудовете на доц. дикн С.Милева са следните:

1. Най-голяма тежест в разработките на кандидата има комплексното, всеобхватно и задълбочено научно-теоретично и научно-приложно изследване на *международния туризъм*. Определени са неговите качествени, количествени и структурни характеристики, като са изведени водещите мегатенденции и тяхното конкретно проявление;

2. Комплексно изследване *проблемите на туристическия национален маркетинг и реклама*. По-важни акценти в това проучване и имащи характер на самостоятелни научни приноси са:

- идентифициране на процесите, носещи най-висока добавена стойност в маркетинговите дейности, определени са различни видове индикатори за тяхната ефективност;

- проучена е ефективността на туристическите борси и изложения, както и дейността на ТО и ТА като цяло, и са направени предложения за нейното увеличаване с цел ръст на продажбите и изграждане на позитивен имидж сред потребителите;

- проучен е въпросът за разработване на туристически бранд от гледна точка отношението и оценката на местното население. Разработен и апробиран е концептуален модел в тази насока;

- определени са съдържателните характеристики, имащи значение за повишаване ефективността и добавената стойност на експедиентските турове, организирани в България като част от националния маркетинг;

- конструктивно е анализиран националният туристически портал.

3. Задълбочен анализ на *туристическата политика* на различни нива – международно, национално и регионално. Държавната туристическа политика е изследвана като част от общата икономическа политика и стратегическо планиране. Направен е сравнителен анализ на различните форми и организации на управление и туристическа политика сред водещи туристически дестинации. В резултат са идентифицирани и конкретизирани основните функции и задачи на различните видове национални субекти в областта на туризма;

4. Анализирано е *туристическото развитие на България* на макроикономическо равнище.

- Направен е задълбочен икономически анализ на сектора, като са засегнати различни негови аспекти: пазарен дял, динамика, инвестиции (в т.ч. чуждестранни), човешки ресурси, заетост и регионално развитие.

- Разгледан е въпросът за диверсификацията и конкурентоспособността на българския туристически продукт, като основно внимание се обръща на иновативния подход към културно-историческото наследство като ресурс за туризма (в т.ч. кулинарният туризъм). Значително внимание се обръща и на потенциала и възможностите на България като дестинация за „тъмен”, „мрачен” туризъм.

5. Теоретично изясняване и емпирично проучване на *проблемите на специализираното образование по туризъм*, в т.ч.:

- направен е критичен анализ на компетенциите на кадрите, заложен в учебните планове и програми по туризъм в страната;

- разработена е концептуална рамка с нови и актуализирани професии в посредническия сектор на туризма с посочени индикативни ключови компетенции и умения;

6. Анализиран и предложен е *иновативен подход* в различни области на туристическото развитие – от създаването на нови туристически продукти, през

перспективите на е-туризма до иновативните способности и дигиталните компетенции на обучаемите по туризъм.

IV. Критични бележки и препоръки към кандидата

Към трудовете на доц. дикн С.Милева, след дадените по горе характеристики и основни приноси, трудно могат да се отправят критични бележки. В рамките на своите научни интереси тя добросъвестно и задълбочено е извършвала научни изследвания, чиито резултати са публикувани в адекватна форма. Затова по-удачно е да се направят препоръки за нейната бъдеща работа като учен и преподавател.

Прави впечатление, че доц.С.Милева е провела своите изследвания предимно на международно и национално равнище. Може би в бъдеще някои от нейните проучвания биха могли да получат по-регионална и локална насоченост. Също така би било препоръчително увеличаване на броя на публикациите в чужбина, още повече, че тя вече е заела престижно място в международната научна литература (цитирания в чужбина). А изследователските резултати на доц. Милева, особено в теоретичен и методологичен план, заслужават да достигнат до специализираната читателска аудитория извън България, тъй като разглеждат важни проблеми от теорията и методологията на туризма.

V. Заключение

Въз основа на гореизложеното считам, че представените от доц.дикн Соня Милева материали по конкурса отговарят напълно на изискванията за получаване на академичната длъжност „професор” по професионалното направление 3.8. Икономика (икономика и управление по отрасли – туризъм). Изследванията, изводите и предложенията са лично дело на автора и имат висока научна стойност. Съдържащите се в тях приноси могат да се използват в практиката на туристическото развитие на страната.

Високо теоретичното равнище на научно-изследователската работа, постигнатите резултати и приноси в представените области на научен интерес на кандидата, наличието на учебна литература и дългогодишна и богата преподавателска дейност ми дават основание и убеденост да дам изцяло **положителна оценка** на кандидата и да предложа на членовете на уважаемото научно жури да даде на доц. дикн Соня Варадинова Милева-Божанова академичната длъжност „**професор**”.

14.11.2016 г.

София

ЧЛЕН НА НАУЧНОТО ЖУРИ:

(проф. дгн Мария Воденска)

